Sveriges Apoteksförening

2023 01 10

Dnr M 2022/01945

Klimat- och näringslivsdepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se
m.nm@regeringskansliet.se
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över reviderat direktiv av Avloppsdirektivet 91/271/EEG

Sammanfattning

Sveriges Apoteksförening har valt att inkomma med ett remissvar på förslaget till reviderat avloppsdirektiv då vi ser att förslag kan komma att påverka vår bransch.

Vi stödjer förslaget med att förorenaren betalar och tycker att detta är en lämplig modell för att minska skadliga effekter av ämnen och substanser som vi människor släpper ut. För oss är det dock av stor vikt att apoteken inte inkluderas under begreppet producent eller distributör. Vilka läkemedel som säljs på den svenska marknaden avgörs av läkemedelsföretagen samt Läkemedelsverket.

Inledning

Sveriges Apoteksförening, branschorganisation för landets alla apotek har valt att inkomma med ett spontant remissvar på Avloppsdirektivet 91/271/EEG med anledning av att förslag kan komma att beröra apoteksbranschen. Vi berör endast den del av förslag till direktiv som vi ser kan komma att direkt beröra vår bransch.

Det handlar om att säkerställa att apotek inte klassas som distributör i det sammanhang som formuleras i direktivet. I texten som berör utökat producentansvar framgår att producent innebär tillverkare, importör eller distributör.

Apotekens roll

Det är av största vikt för apoteken att inte klassas som distributör av läkemedel i förslaget om att förorenaren betalar. Apoteken Har skyldighet att sälja all de läkemedel som förskrivs och kan därmed inte påverka försäljningen av läkemedel.

I Sverige har apoteken producentansvar för läkemedel vilket innebär en skyldighet att utan ersättning ta hand om avfall som utgörs av läkemedel som uppkommit av hushåll och lämnas av allmänheten. Mängden som mottas ska motsvara den mängd läkemedel som apoteken tillhandahåller, farligt avfall innefattas inte (förordning 2009:1031). Detta system inrättades under apoteksmonopolet under 1970-talet och är väl känt bland allmänheten i Sverige.

Då apoteken inte har möjlighet att påverka försäljningen av vilka läkemedel som apoteken ska sälja eller hur dessa förpackas så kan inte apoteken heller minska farliga läkemedelsavfall eller ta ansvar för dess påverkan. Apoteken får dessutom inte betalt för detta uppdrag utan det innefattas i apotekens handelsmarginal för att sälja receptbelagda läkemedel. Handelsmarginalen täcker inte apotekens kostnader för att sälja receptbelagda läkemedel utan varje receptaffär innebär en förlust för respektive apoteksföretag.

Idag tar apoteken ett ansvar för läkemedelsmiljöpåverkan utöver det ovan beskrivna samhällsuppdraget. Dels sker dagligen individuell rådgivning av korrekt läkemedelsanvändning som minskar risken för att läkemedel används fel, dels blir liggande i badrumsskåpet utan att användas. Dessutom har branschen frivilligt tagit fram loggan Välvald inom det receptfria sortimentet som är apotekens krav för ansvarsfull läkemedelstillverkning. De receptfria läkemedel som uppfyller Välvalds kriterier får loggan på hyllkanten. Substansen diklofenak som säljs receptfritt på apotek har en skylt vid apotekshyllan som informerar att diklofenak påverkar naturen negativt och bör användas med eftertanke. Den 1 mars 2023 kommer all receptfri diklofenak att flyttas bakom disk och enbart säljas efter rådgivning, både i butik och e-handel.

Att i detta sammanhang ålägga apoteken ytterligare kostnader för hantering av läkemedelsubstanser i naturen som apoteken inte styr över är orimligt. Läkemedelsindustrin är den part som kan påverka tillverkning och distribution av läkemedel. Det är dessutom det ledet i läkemedelskedjan som tjänar pengar på läkemedelsförsäljningen.

Finansiering av rening av läkemedelsrester

Vi delar även de åsikter som framförs av Svenskt Vatten angående att inte föreslå något mängdundantag gällande kvantiteten av aktiva substanser som tillverkarna säljer på marknaden. Det vore mycket olyckligt om de som bidrar till att sprida föroreningar inte är med och betalar för att rena bort dem. Gränsen på två ton aktiv substans och producent som föreslås skulle innebära att ett stort antal kommer bidra till rening. Enligt Svenskt Vatten skulle troligen bara ett fåtal aktörer vara med och betala för reningen. Med en tvåtonsgräns för aktiv substans riskerar även diklofenak att undantas. Diklofenak används i ca 4 ton per år i Sverige och har flertalet olika producenter. Samtidigt ligger Diklofenak över eller riskerar att ligga över gränsvärdet för diklofenak i mer än hundra sjöar eller vattendrag och är ett stort problem för svenska reningsverk. Inga producenter alls i de mindre medlemsstaterna som exempelvis Malta, Cypern, Slovenien, Luxemburg skulle vara med och betala in i producentansvarssystemet.

Vi delar även Svenskt Vattens förslag att ett undantag skulle kunna knytas till den totala produktmängd som sätts på EU:s totala marknad och inte till en juridisk person som gör det. Alla som bidrar till en i direktivet villkorad tillförsel av mikroföroreningar inom EU ska vara med och betala eftersom det är produktens förekomst på marknaden som skapar problemet. Varje medlemsland kan sedan tilldelas en andel från vad som totalt betalas in baserat på medlemslandets befolkningsmängd i relation till EU:s totala befolkningsmängd och ansökan om medel kan göras till en myndighet i medlemslandet. I andra hand kan mängden som sätts på medlemslandets marknad regleras, men mängdgränsen bör då sänkas

avsevärt och relateras till landets befolkningsmängd. Det bör inte ska gå att undkomma betalningsansvar genom att dela upp exempelvis 3,5 ton på två juridiska personer som var och en sätter mindre än 2 ton på marknaden.